

FORSVARSMINISTERIET
MINISTRY OF DEFENCE

DET TALTE ORD GÆLDER

Forsvarsudvalget

**Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og
anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017**

Taleseddel

FOU samrådsspørgsmål A

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Rasmus Nordqvist (ALT), Nikolaj Vil-lumsen (EL) og Holger K. Nielsen (SF).

Ministeren bedes redegøre for sagen om brug af nordkoreanske strafarbej-dere til at bygge et dansk inspektionsfartøj i Polen, herunder hvilke proce-durer Forsvarsministeriet har for at undgå sådanne sager, og hvilke konse-kvenser ministeren agter at drage på baggrund af sagens fremkomst.

Besvarelse af samrådsspørgsmål A

Indledning

Den danske presse bragte i september i år en række artikler om, at nordko-reanske tvangsarbejdere angiveligt var med til at bygge skroget til Forsva-rets nye inspektionsfartøj LAUGE KOCH, og Danmarks Radio bragte den 26. september 2017 ligeledes dokumentarprogrammet "Krigsskibets hemmelig-hed – hvordan danske skatte kroner havnede i Nordkorea".

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

Lad mig med det samme slå fast, at jeg finder det skandaløst, hvis der har været anvendt nordkoreanske arbejdere under tvangslignende forhold ved bygningen af skibe, herunder skibsskroget til et dansk inspektionsfartøj, på et polsk værft – altså i et EU-land.

Lad mig også slå fast, at Danmark støtter fuldt op om de sanktioner, som FN og EU har indført mod Nordkoreas nukleare og ballistiske programmer.

Jeg er i den forbindelse meget tilfreds med, at EU den 16. oktober 2017 vedtog nye autonome sanktioner, der supplerer og forstærker FN sikkerhedsrådets sanktionsregime.

I EU er der nu ikke alene et forbud mod udstedelse af nye arbejdstilladelser til nordkoreanske statsborgere, som FN's Sikkerhedsråd besluttede den 11. september 2017 ved resolution 2375. EU medlemslandene er også blevet enige om ikke at forny eksisterende arbejdstilladelser til nordkoreanske statsborgere på deres område, bortset fra til flygtninge og andre personer, der er omfattet af international beskyttelse. Dette betyder, at nordkoreanske arbejderes tilstedeværelse i EU er på lånt tid. Disse tiltag kan jeg kun hilse velkommen.

Redegørelse for forløbet vedr. inspektionsfartøjet LAUGE KOCH

Jeg vil nu redegøre for forløbet omkring anskaffelsen og bygningen af inspektionsfartøjet LAUGE KOCH.

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

Beslutningen om anskaffelse af det tredje inspektionsfartøj LAUGE KOCH fremgår af "Aftale på forsvarsområdet 2013-2017". Daværende Forsvarets Materieltjeneste indgik den 17. december 2013 kontrakt med Karstensens Skibsværft om levering af et inspektionsfartøj gennem en optionsudnyttelse fra Søværnets Materielkommandos oprindelige hovedkontrakt fra 2004 vedrørende leveringen af to inspektionsfartøjer af KNUD RASMUSSEN-klassen.

Karstensens Skibsværft fik skibsskroget til det tredje inspektionsfartøj LAUGE KOCH bygget ved anvendelse af en underleverandør i Polen, Crist Shipyard, i perioden maj 2014 – april 2015. Herefter blev skibet bugseret til Karstensens Skibsværft i Skagen for færdigudrustning og blev overdraget til Forsvaret den 6. oktober 2016. Forsvaret gennemfører nu militære installationer i fartøjet her i landet, og inspektionsfartøjet LAUGE KOCH forventes indsat i operativ tjeneste primo 2018.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse har oplyst følgende om forløbet:

Styrelsen blev underrettet om Karstensens Skibsværfts valg af det polske værft, Crist Shipyard, som underleverandør, og styrelsen inspicerede Crist Shipyard forud for produktionsstarten i 2014.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse har oplyst, at der i byggeperioden blev gennemført 15 varslede tilsyn af to til tre dages varighed på Crist Shipyard i Polen. Styrelsen deltog ligeledes i en række af de såkaldte classesyn, som Det Norske Veritas (DNV) gennemførte på værftet.

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

Ingen af disse besøg gav anledning til mistanke om anvendelse af nordkoreanske arbejdere.

Styrelsen har efterfølgende talt med deltagere i styrelsens byggetilsyn, og styrelsen har på den baggrund oplyst, at der ved en enkelt lejlighed blev observeret en lille gruppe mennesker med asiatisk udseende – 6–8 personer – på værftets område, dog ikke i nærheden af byggedokken, hvor skibsskroget blev samlet. Observationen gav ikke anledning til nærmere undersøgelse eller indrapportering.

Der blev i perioden holdt 12 byggemøder med Karstensens Skibsværft, og heller ikke på disse møder blev den mulige tilstedeværelse af nordkoreanske arbejdere nævnt. Det bør i den forbindelse nævnes, at Karstensens Skibsværft havde en repræsentant til stede på det polske værft i byggeperioden. Heller ikke i den styregruppe, som styrelsen nedsatte til at lede projektet, blev dette bragt op.

Styrelsen har endvidere oplyst, at heller ikke den arbejdsulykke, der skete på Crist Shipyard i august 2014 på skroget til det norske skib Polar Empress, hvor en nordkoreansk svejser efterfølgende afgik ved døden, kom til styrelsens kendskab på daværende tidspunkt.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse har oplyst, at styrelsen først i september 2016, det vil sige mere end et år efter, at skroget til inspektionsfartøjet LAUGE KOCH havde forladt det polske værft, gennem en pressehenvendelse blev opmærksom på, at der muligvis havde været an-

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

vendt nordkoreansk arbejdskraft under tvangslignende vilkår på værftet i forbindelse med bygning af skibe.

På foranledning af pressehenvendelsen fra Mediehuset Ingeniøren om polske værfter og nordkoreansk arbejdskraft anmodede Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse i starten af september 2016 Karstensens Skibsværft om at indhente en bekræftelse fra det polske skibsværft Crist, om at der ikke har været anvendt nordkoreansk arbejdskraft under den del af produktionen af inspektionsfartøjet LAUGE KOCH, som har fundet sted på det polske værft.

Værftet svarede tilbage med et brev fra Crist Shipyard, hvori Crist Shipyard bekræftede, at der ikke havde været ansat nordkoreanske arbejdere på projektet vedrørende bygning af det danske inspektionsfartøj LAUGE KOCH.

Mediehuset Ingeniøren oplyste desuden at have indsigt i dokumentation fra en underleverandør til Crist Shipyard, det polske firma Armex, for udbetaling til nordkoreansk arbejdskraft, specifikt på bygningen af inspektionsfartøjet LAUGE KOCH. Den omtalte dokumentation blev imidlertid ikke fremsendt til Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, hvorfor sagen blev sat i bero.

Lad mig i den forbindelse erindre om, at skroget til inspektionsfartøjet LAUGE KOCH havde forladt det polske værft og var kommet til Skagen i april året før – altså i april 2015.

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse blev den 22. maj 2017 kontaktet af en journalist fra DR, som ønskede yderligere oplysninger om inspektionsfartøjet LAUGE KOCH. Journalisten fik af Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse adgang til alle ønskede oplysninger, herunder kontrakter, rapporter og billedmateriale fra styrelsens byggemøder og tilsyn.

Journalisten videregav efterfølgende i august 2017 oplysninger fra sin research til Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, som kunne indikere, at der ved præfabrikation af mindre sektioner i form af tanke til inspektionsfartøjet LAUGE KOCH var blevet anvendt nordkoreansk arbejdskraft.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse anmodede på denne baggrund Karstensens Skibsværft A/S om at undersøge og (gen)bekræfte, at der ikke har været anvendt nordkoreansk arbejdskraft i forbindelse med præfabrikationsopgaver relateret til inspektionsfartøjet LAUGE KOCH.

Den 30. august 2017 videreformidlede Karstensens Skibsværft et svar fra Crist Shipyard, hvoraf det fremgik, at der ikke på noget tidspunkt havde været ansat arbejdere fra Nordkorea i forbindelse med bygningen af inspektionsfartøjet LAUGE KOCH. Crist Shipyard oplyste i samme forbindelse, at Crist Shipyard aldrig selv havde haft ansat nordkoreanske arbejdere, idet Crist Shipyard dog indtil juli 2016 havde haft et samarbejde med firmaet Armex. Crist Shipyard understregede samtidig, at firmaet agerer i overensstemmelse med polsk ret, EU-ret og international ret og respekter ILO (International Labour Organization) konvention nr. 29 om tvangsarbejde.

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

Betragtninger

Redegørelsen for forløbet giver mig anledning til følgende betragtninger. Med de nuværende informationer, der bl.a. kom frem i DR's dokumentarprogram, er det nok sandsynligt – uden at det kan siges med sikkerhed - at der har været anvendt nordkoreansk arbejdskraft i forbindelse med bygningen af inspektionsfartøjet LAUGE KOCH.

Anvendelsen af nordkoreansk arbejdskraft var på daværende tidspunkt ikke i sig selv en overtrædelse af sanktionsregimet mod Nordkorea eller af internationale konventioner.

Derimod er tvangsarbejde i strid med menneskerettighederne og med ILO's konventioner. Tvangsarbejde var – og er - således ulovligt - også i Polen.

Fremadrettede tiltag – den konkrete sag

Jeg vil nu redegøre for de fremadrette tiltag, som sagen giver anledning til.

I forhold til den konkrete sag, nemlig bygningen af skroget til inspektions-skibet LAUGE KOCH, så er det jo for længst færdigbygget og leveret. Jeg har derfor svært ved at se, hvad der kan gøres mere i den konkrete sag på nuværende tidspunkt fra vores side.

Som nævnt havde Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse ikke kendskab til eller mistanke om anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft under tvangslignende forhold på det polske værft, da kontrakten blev indgået eller skroget bygget.

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

Fremadrettede tiltag – nordkoreansk arbejdskraft

I forhold til problemstillingen vedrørende anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft, så er der nu i EU ikke alene et forbud mod udstedelse af nye arbejdstilladelser til nordkoreanske statsborgere, som FN's Sikkerhedsråd besluttede den 11. september 2017 ved resolution 2375. EU medlemslandene er også blevet enige om ikke at forny eksisterende arbejdstilladelser til nordkoreanske statsborgere på deres område, bortset fra til flygtninge og andre personer, der er omfattet af international beskyttelse. Dette lukker nu for anvendelsen af nordkoreansk arbejdskraft i EU, herunder også i den polske værftsindustri.

Desuden er Korea Rungrado General Trading Corporation, som angiveligt leverede den nordkoreanske arbejdskraft til det polske firma Armex, den 16. oktober 2017, blevet optaget på EU's sanktionsliste og omfattet af krav om indfrysning af aktiver og rejserestriktioner.

Fremadrettede tiltag – tvangsarbejde

I forhold til problemstillingen vedrørende mistanken om nordkoreanske tvangsarbejdere i Polen, så er det de nationale myndigheder – i dette tilfælde de polske myndigheder - der er ansvarlige for tilsyn og kontrol i den forbindelse.

Jeg er i den forbindelse blevet gjort bekendt med, at der i regi af ILO bliver set nærmere på anvendelsen af nordkoreansk arbejdskraft i Polen og spørgsmålet om tvangsarbejde.

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

Personligt finder jeg det skandaløst, at der i et EU-land overhovedet kan opstå tvivl herom.

Fremadrettede tiltag - Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses standardkontrakter

For så vidt angår Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses nuværende standardkontrakter, har styrelsen oplyst, at leverandørerne ved underskrivelse af disse eksplicit forpligtiger sig til at overholde bl.a. ILO's konventioner om forbud mod tvangsarbejde uanset om arbejdet udføres i Danmark eller i udlandet. Dette gælder for såvel leverandøren som underleverandører.

I tilfælde af mistanke om tvangsarbejde baseret på konkrete observationer kræver Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, at leverandørerne fremsender skriftlig dokumentation og erklæringer vedrørende de anførte forhold.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse vil på baggrund af den fremsendte dokumentation foretage en konkret vurdering af forholdene, herunder om disse udgør en væsentlig misligholdelse af kontrakten. I givet fald, vil FMI i yderste fald, kunne ophæve kontrakten.

Sagen har således ikke givet anledning til ændringer i de nuværende standardkontrakter.

Afslutning

Samråd A - Bygning af skrog til dansk inspektionsfartøj i Polen og anvendelse af nordkoreansk arbejdskraft – 30. november 2017

Der kan imidlertid ikke gives garantier for, at vi ikke kan komme i en lignende situation igen. Materielanskaffelser gennemføres i en globaliseret verden, og det er umuligt at gardere sig 100 procent.

Jeg kan afslutningsvist oplyse, at Forsvarsministeriet via Udenrigsministeriet har fået en henvendelse fra formanden for FN's ekspertpanel under sanktionskomite 1874, Hugh Griffiths, som vil undersøge spørgsmålet om muligt sanktionsbrud. Vi vil selvsagt samarbejde fuldt ud med FN's ekspertpanel.

FN's ekspertpanel har ligeledes rettet henvendelse til de polske myndigheder.

Hermed afslutter jeg besvarelsen af FOU samrådsspørgsmål A.